

JUGOSLAVJANSKI STENOGRAFI.

IZDAVATELJ I UREDNIK:
ANT. J. BEZENŠEK.

Izdaje se vsaki mesec 20. dne.
Uredništvo i uprava:
v Petrinjskeji ulici br. 365.

Stoji na celo leto 2 for. 50 n.,
na pol leta 1 for. 30 n.
Rókopisi se ne vraćajo.

Povest običnega pisma i stenografije.

(Konec.)

Stenografija pri Slavjanih.

Poljaki poslućuju se izključivo samo prevoda Gabelsbergerjevega sistema na poljski jezik. Oni pokusi, ki so se delali v Varšovi s francoskimi i angleskimi sistemi, ostali so bez vsakega vspeha.

Prvi je bil J. Heger, ki je l. 1849. v svojem „kratkem navodu steno-tahigrafije za četiri glavne slav. jezike“ Gabelsbergerjev sastav za poljski jezik priredil. L. 1863 i 1864 izišla sta dva „napótká za ućenje poljske stenografije po Gabelsbergerjevem sistemu“ jedan od Jos. Polińskega, drugi od Lubina Olewinskega v Lvovu. Razven teh dveh prekrojil je isti sistem tudi dr. Jackowski za poljski jezik l. 1869. Po teh tleh prevodih podučevalo i steno-grafovalo se je nekoliko let, po jednom već, po drugem manje; dok je sedaj nadvladal povsod prevod J. Polińskega, a ostalih dveh je zginilo skoro čisto. (Vid. „Gaz. sten.“ br. 5. l. 1877.) — Kar se tiće literature, vredno je napomenuti „Biblioteko stenograficno“, ki zadržava celi nauk o poljskeji stenografiji, ter je izhajala l. 1871 v Lvovu pod uredništvom J. Polińskega. Isti pisatelj izdal je l. 1874 tudi knjigo „Szkola praktyczna stenografii polskieji“. — Sedaj izhaje v Krakovu mesećno „Gazeta stenograficzna“ pod uredništvom prof. Mendoche, zastopajoća Polińskijev prevod. V Lvovu postoji tudi e. kr. izpitno poverenstvo za poljsko i rutensko stenografijo pod predsedništvom šol. svetovalca dr. Eus. Czerkawskega.

Kar se tiće Slovencév, mora se reći, da so oni med južnimi Slavjani prvi stenografijo poznavali, a žalibog niso jo znali upotrebljevati za svoj jezik, — kar je krivda njihovih srednjih šol — neg o samo za nemški. Pojedini možje, ki so došli v okolnosti, kder

so trebali slovensko stenografijo, priredili so si jo za silo vsak po svoje, a v javnost niso stopili z njo, nego so jo pridržali samo za privatno porabo. Zarad tega tudi o vrednosti teh pojednih prenosov ne moremo soditi. Imena teh možev, ki so si za stenografijo med Slovenci v obče mnoge zaslug pridobili, znana so iz teč. I. br. 6. — K onemu, kar smo tamo o stenografiji pri Slovencih rekli, imeli bi zabilježiti kot jako vesel pojav postanke „slovenskih stenografskih venčkov“ na gimnazijah v Mariboru, Novem mestu i Ljubljani. Ti venčki bodo gotovo svojo lepo svrho dosegli, a mi jih držimo za najboljše i najprikladnejše sredstvo, širiti znanje slovenske stenografije med naobraženim svetom na Kranjskem, Štajarskem, Goričkem itd. Ti venčki so tudi najbolja podpora strokovnej našej literaturi v materijalnem i duševnem obziru. Želeti bi torej samo bilo, da se njihov broj pomnoži, i to posebno zarad tega, ker se bode na ta način tudi jedinstvo na polju naše stenografije najlakše ohranila. V teh društvih namreč učí se slov. stenografija po našem sistemu, učitelji so jej nadepolni mladi ljudi, ki so si to znanost v izvoru dobro proučili, a v prevodu smatrajo naš list i naše mnenje za merodavno. Ako bodo oni zajedno z drugimi članovi društva našli tu ali tam kako stvarico nezgodno ali nedovoljno shodno prirejeno za svoj jezik, opozorili bodo nas i stavili ukupno prevdarjen predlog, ki se bode potem v našem listu priobčil, da ga morejo presoditi tudi drugi sten. venčki i posamezni strokovnjaki. Ako bode dober, sprejel se bo vsakako od vseh stranij, i naš list ga bode zastopal. Na ta način nij se bati cepkanja ali nejedinstva, i prvi sostav ki je bil za Slovence v javnost predan po „Jugosl. Stenografu“, bode tudi ostal kot jedina podloga za daljnji razvitek te umetnosti pri nas.

Za hrvatski jezik priredil je stenografijo l. 1864 prof. Magdić, a l. 1866 počel je prvokrat svoj sostav praktično v hrvat. saboru upotrebovati. Po tem sostavu podučevalo se je s prestanki do l. 1875 na gimnaziji i realki v Zagrebu, izmenično po prof. Magdiću i prof. Lipežu. Po istem sostavu izišla je l. 1875 „Stengr. čitanka“ od A. B. Od l. 1876 podučuje se na gimnaziji v Zagrebu po prevodu, kakor je bil v „Jugosl. Stenografu“ priobčen ter ga je za hrvatski jezik priredil urednik tega lista, redovito v dveh tečajih, a do sedaj se je naobrazilo okoli 150 dijakov. Prvi uvjet (pogoj) i najbolje sredstvo, da se znanje stenografije v Hrvatskejšim preje na primerno stopnjo povzdigne je ta, da se ustroji učiteljsko mesto za stenografijo na univerzi v Zagrebu. Ako se to zgodi — kar bi se prav za prav moralo zgoditi, — ondaj bode valjda Hrvatska glede stenografije med južnimi Slavjani mesto voditeljice zadobila.

V Srbiji je pripoznana kot oficijelna stenografija Gabelsbergerjeva po prenosu Ivana Milovanovića l. 1872. Njegov najizvrstniji dijak je Nastas Antonović, ki se je v ostalem še posebno v Pragu strokovno izobrazil l. 1875 pod vodstvom prof. Pražáka i

dr.; a sedaj stenografuje s tremi svojimi kolegi razprave srbske skupščine. Bilo je čuti, da Antonović namerava izdati v posebnej knjigi tako izpravljen sostav Gabelsberger-Milovanovićev, a dosedaj še knjiga nij prišla na svitlo. Morda je tudi najshodnejše, ako Srbi vzamejo obzir na naš sostav, ki je za njihov jezik isto tako prikladen, kakor za hrvatski i slovenski, pa da N. Antonović ali kdo drugi izda v skladu z nami v ciriličnem pismu nauk o stenografiji. Mi sigurno nemamo pred očmi drugo nego prospeh stvari, ako jim najtopleje preporočamo bratsko slogo barem v tem obziru, kder bi bil vsaki separatizem ne samo žalosten pojav, nego bi deloval jako nepovoljno na daljni razvitek stenografije pri jednom kakor drugem narodu. — Miloš Milovuk pokusil je l. 1866 za srbski jezik prirediti Stolzeov sistem; razven njega priobčila sta tudi Djordjević i kašneje Iv. Djaja svoje „pokuse“, a vse je ostalo bez vsakega daljnega vspeha. (Isto to bode se brž ko ne dogodilo tudi „Arendsoviću.“)

Ako bodemo uvaževali izreko: „concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur“, bode vsakako povest stenografije pri Slavjanih za kakih 10 let mnogo veseleje lice zadobila.

S tem smo zgotovili povest običnega pisma i stenografije, kakor se je zdela našim okolnostim i prostoru našega lista primerna. Ako so v kojem obziru pomanjkljivosti ali netočnosti, naj nam se to blagovoljno oprostí glede na novost predmeta i na premalen broj pomočnih sredstev, ki smo jih mogli v roke dobiti.

Anton Bezenšek.

Stenografija, pazljivost i pamćenje.

(Psihologična ertica.)

Tebi, mladi stenografe, posvećujem ovu erticu, da ju uvažiš, ako želiš postati savršen stenograf. Ti si — kako mi veliš i kako se osvjedočih — mladenačkom vatrom i ljubavi svladao teoriju te znanosti, a sada pristupio k uporabnomu dielu, gdje te koješta steže, te nemožeš, da poput orla mahneš krilom za svojim ciljem. Veliš, da je tvoje duševno stanje, tvoja psihičnost ljuto borilište, na kom dva junaka „ko dva risa, mlada, čila“ mejdan diele, a u tebi da bolno odjekuje svaki njihovih udaraca, ti bo si obojici jednako oddan.

Tako mi ti netom govoraše, kad si stupio bio preko praga stenografske prakse, a i sam bijah u takovom vrtljogu, u koji mi slim da bez iznimke pada svaki učenik stenografije, čim dodje do toga stadija, na kom ti evo sada stojiš. Ja si pako uzeh zadatkom, u kratko razjasniti psihičnu situaciju takovoga učenika, potražiti pravi uzrok toj duševnoj osjeci i plimi, te iztaknuti sredstvo, kojim će se moći ukloniti svaka pocijepanost i razdvojnost duha u vršenju toga posla.

Obavlja-li čovjek kakav posao, osobito duševni, to je prvi uvjet za dobar uspjeh istoga — koncentracija misli, drugim riječmi, pažnja ili pazljivost, i to nehotična pažnja, t. j. takova, koja sama sobom nastaje, ne pako od odluke ili na zapovjed čiju, n. pr. kad učitelj u školi opominje: „djeco pazite!“ — Nehotična pazljivost osniva se na samom odnošaju pomisli prijašnjih, lahko ponovljivih ili baš sad prisutnih, jakih, naprama pridolazećim novim, — osniva se upravo na odnošaju srodnosti tih dvajuh redova: pomišljaja starijega i novijega, — na apersepciji, zato se i zove aperseptivna pazljivost, i ta je za uspješno naučanje najnuždnija. Pita se sada, kako indi nastane nehotična iliti aperseptivna pazljivost, ako ne odlukom? — Ovako: Novim pomislim, koje su — da tako rečem — na putu u svijet, idu u susriet iz dušina sadržaja pomisli srodnice, pomoćnice njim, te se tako hvataju nove pomisli starih, pojačavajuć se kao srodnice međusobno. N. pr. učitelj stupiv u školu i urediv obične svakdanje stvari, hoće predavati ili naučati o psu. Ako je on vrstan pedagog (eo ipso psihilog), morati će ovako započeti: „djeco! danas ću vam pripoviedati o životinji, koja je čovjeku u mnogom obziru vrlo koristna, i koju vi svi dobro poznajete, naime — o psu“. Tudier je umjestna stanka od nekoliko časakâ, da mogu djeca, kojih pazljivost je učitelj takovim početkom dovoljno napeo, pojuriti mišlju kući budi domaćoj budi susjednoj, gdje jeste zbilja kakav pas. Svako diete će si sada u preglednoj reprodukciji povesti sva moguća svojstva i osebitosti dotičnoga psa pred dušu, te će čekati, kako će učitelj govoriti o psu, bude li onako, kakav je pas, kojega ono dobro poznaje, i kojega svojstva i osebitosti imade taj tren živo pred očima. Eto, diete ide u susriet onomu, što će učitelj tek govoriti! I kad bude on zbilja naučao, hvatati će se njegov nauk sa mišlju djeteta upravo onako, kako se hvataju zubei dvajuh strojnih kolesâ. Bude li pako diete mišlju bludilo od nemila do ne-druga tražeć predmet, na koji bi vezalo, što učitelj govori, neće imati za-nj nauk nikakve zamašne koristi.

„Mutato nomine de te“ — mladi stenografe! I ti treba da si aperseptivno ili bar nehotično pazljiv, hotec pratiti pismom govornika, t. j. valja da koncentriraš sve svoje misli o predmetu, o kojem radi govor. Ti doduše moraš biti po psihologičkih i logičkih zakonih aperseptivno iliti hotično pazljiv, ali možeš biti i nehotice nepazljiv, ili bolje rekuć, duševno razciepan, raztresen, ako nisi čvrst u stenografskoj teoriji. Kako ćeš n. pr. ići u susriet govorniku, ili ga barem verno sliediti, ako se imadeš pišue boriti sa neznanjem spajanja ovoga suglasa sa onim itd.? Polovicu tvojih misli bi ti rado poslao medju stenografska pravila, da ti donesu jasnost, a drugom polovicom rado bi išao u potjeru za govornikom, da ti neumakne koja riec ili stavak. Ali to psihički nije moguće. Vrlo malo nam filozofija podaje primjera, gdje bi pojedinac u jedan mah mogao obavljati više duševnih posala, kako n. pr. Cezar. Ti bi ipak rado izvesti to, i odatle onaj boj „dvajuh junaka“ u tebi, —

kako veliš, — kojima si ti jednako oddan. Gledaj dakle, da jednoga makneš, naime zamieni neznanje stenografske teorije i nepraksu sa protivnim, pa ćeš moći svu pazljivost posvetiti govorniku.

Preći mi je na pamćenje. Nije ovdje mjesto, da silazim u duboki psihologički tumač, koji je od Platona pak do i preko Kanta zanimao mnogoga mislioca, već ću uzeti gotov rezultat, te ga upovraviti na zadatak.

Kao što je pazljivost stenografu važno pomagalo za obavljanje posla, tako mu je i pamćenje „*conditio sine qua non*“. Jer, što koristi paziti, na rieči govornikove, ako se nepamti njihov originalni savez i red! Može bo se dogoditi, i događa se prečesto, da nepadaju rieči govornikove neposredno na šilj stenografskoga pisala, t. j. nije svaka izgovorena rieč „*stante pede*“ na papiru, nego obično za nekoliko časaka. Tu imademo dakle kratak interval, kojim vibrira rieč, prije nego li bude zabilježena. Da pako rieč na tom putu nepropadne u ponor zaboravi, nuždan joj je nekakav pratioc, koji će ju dovesti u sigurno pristanište. Taj pratioc jeste pamet iliti pamćenje. —

Nova psihologija veli i posve sigurno dokazuje, da je pamet reprodukcija pomisli, bez promjene njihovih sveza. Stara pako psihologija učeše, — i nefilozofičan sviet misli tako — da postoji u duši posebna moć, moć pamćenja i da ta moć tvori bezpromjene reprodukcije. To je puka fikcija, utvara. Te moći nepostoje realno, nego realno postoji samo djelovanje samih pomisli: njihovo potamnjanje i povraćanje u svijest, sada bez promjene, sada sa promjenom. Prema tomu, što se reprodukcija osniva budi na pukoj istodobnosti ili sledovnost. pomisli, budi pako na sadržajnih logičkih sveza istih, dielimo pamet na dvoje: na mehaničku i judicioznu. Nuždna je i jedna i druga stenografu, a više druga nego prva. Onom će se služiti misaon stenograf, a ovom nemisaonik, koji pamti čuveno samo po zakonu sledovnosti — dakle mekanički. Svatko znade, da judiciozna pamet siže dalje, obuhvaća više i da je čovjeka dostojnija nego li mekanička. Ja mislim, da stenografija sili upotriebljivati više judicioznu pamet, nego li mekaničku, te tako ona osim vanjske svoje praktične koristi, donša i nutarnju, naime vodi stenografa u logičnu kolotečinu mišljenja. — Ingeniozna pamet, koja stoji posried izmed mekaničke i judiciozne, te koja ima u sebi inherentnu barem jednu od tih dvijuh i koja je rodilja mnemotehnike, nikako nije u prilog stenografu, i kako se mnogi filozofi u prošlosti izraziše — Kant veli, da je „*nerazborita*“ — riedko kojemu čovjeku. Ona bo se služi umjetno domišljenimi pomoćnicami, koje su slične sa bar jednim dielom od pomoćnicâ, koje se imadu pamtiti. A tko nezna, da je to dosta naporan i nezahvalan posao; iziskuje bo mnogo vremena, koje nedonaša uvijek željena ploda.

Toliko o zadataku.

Naknadno k članku: „*stenografija i mišljenje*“ u 10. br. „*Jugoslav. Stenografa*“ tekuće godine opaziti mi je jošte, da

stenografija može i individualnu misaonu produktivnost pospješivati. Tako mi jednom revni slovenski pisatelj Vatroslav kazivaše, da često sjedi dušom, punom misli kod pisaćega stola, ali da običnim pismom nemože sliediti tok misli, i da mu tako pišući običnim pismom, mnogo zrnice propaše. Sve to, ne samo da bi spasilo stenografsko pismo, nego bi ono dalo i svemu mišljenju bujniji tok. Jer kao što voda brže prodire napried, ako se predidući volumen cilogla kvantiteta žurnije odmiče pred sliedećim, puštajući mu tako slobodan prostor za gibanje, tako bi i misli pravilnije i izdatnije bujile, ako bi im se dao kroz pero tako brzi odtok, kao što je brzo njihovo pucanje ili nicanje u duši.

Sve su to eto zamašni uzroci, koje samo pazljivo oko opaža, i koji se, kao što u obće sama znanost, premalo uvažavaju.

Pošto je ovo zadnji list ovoga godišta, praštam se od tebe, dragi prijatelju, s ugodnom nadom, da ćemo si na godinu, ako nam bogovi uzdrže taj jedini stenografski list, nametnuti novi zadatak i o njem izmijenjivati svoje misli. Tako bi ja n. pr. želio, da povedemo stenografiju pred pedagoški tribunal, da vidimo, vriedi li ona sama sobom, da bude uvrštena u ciklus naučnih predmeta sriednjih učilišta.

Ti se pako raduj Tvojemu uspjehu i nežali truda, već imam pred očima Hesiodovu rečenicu:

Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα θεοὶ προπάροισεν ἔσθηκαν.

M. Vamberger.

Dalibor.

(Česka legenda iz XV. stolecja)

Stenogram je na str. 85. „priloga“.

II.

V kraljevej palači poleg Tina nij se čulo ničesar družega kot sviranje i veselo popevanje. Poslednje zaščite Husitov bile so na-
posled premagane i zdrobljene.

A v daljini videla se je trdnjavica Hradčín; tamo je Dalibor okovan, tužno gleda skrozi rešetke svoje temnice, gleda okrožene bregove i narod tužen i nesrečen radi stvari, koja je on toliko branil, s toliko vero i udanostjo. Odkar je zaprt, teče mu čas neizmerno počasno; minute dozdevajo se mu dnevi, a dnevi leta.

Ko mu nekega dne temničar hrane prinese, reče mu Dalibor: „Strašno dolgočasno mi je v tej temoti, i prej nego mi doteče poslednja minuta, imam še dosti življenja; prinesi mi gosli, da si z njihovimi glasovi svojo tugo ublažujem.

Temničar ne videč v njegovej prošnji ničesar, kar bi bilo protivno danim naredbam, prinese mu, česar ga je prosil.

Od tedaj Dalibor nij prenehal gosti; po dnevi i po noči čul se je jek gosel, a vsakega dne ječale so gosli vse lepše, vse tužnejše. — Njihov odjek se ponavlja ter leta na vrhove bregov, a valovi Vetave treso se od njih v nočne tišini. Mimo hodeč narod zaustavlja se pod trdnjavo, ljudje poslušajo, plakajo i odhajajo, preteči, maščevati se dušmanom domovine svoje. V godbi Daliborovej čutilo se je toliko milote, toliko trpljenja, toliko tužnih mislij! To nij bil več prosti jek, to je bil glas mučenika za narod svoj! . . .

Množina ljudij okolo trdnjave postajala je vsaki dan večja. Vse okolne ravnice bile so polne poslušalcev, ki so gorko čutili njegovo sužnjost, njegovo vzdihovanje i njegove solze.

Ko se nekega večera kralj Ladislav vrača iz lova v svojo palačo ter je zaustavljen pri vratih od množice poslušalcev, zvé uzrok tega zbiranja pa zapove, da se imajo gosli zdrobiti.

Neki oficir izvrši odmah kraljevo zapoved, gre v temnico k Daliboru ter mu zdrobi na kosce njegovo jedino tolažilo. A narod čul je neprestano jek nebeški, ki je odmeval okolo trdnjave, ter nij prestal zbirati še pod trdnjavo, nij prestal razmišljavati o nesreči domovine svoje. Jek ponavljal je neprestano tužne glasove i nosil jih daleko v polja i bregove. Ko je Dalibor vže davno bil prestal gosti, je jek še neprestano drhtal v sreih naroda, i narod ga je čul. To je umnoževalo tugo naroda, on je počel mrmljati, i vže so se čule njegove pretnje.

Nekega dne gre kralj Ladislav opet na lov, množica ga zaustavi ter zahteva oslobojenje sužnja. Osorno odbije kralj narodovo prošnjo, a narod navali na obkope i nasipe gradske. Skoro so vže oteli trdnjavo, navdušeni divnim jekom, ki je prihajal skozi okno temnice.

A v onem trenutku zapove kralj, da se mora sužnju glava odsekati. Glasnik smrti prerine se skozi množico, z mečem opasan stopi v temnico, a ko je zadovoljil kraljevej maščevalnosti popné se na okno, ter pokaže narodu krvavo glavo onega, za kojega svobodo je narod vže započel borbo.

Množica osupnena zarad tega strašnega pojavnja izgubi samosvest. A ona nij verovala svojim očem, ker je čula neprestano tužni jek iz trdnjave, ko glas mučenika.

Po kratkem strmenji osvoji narod temnico, i tu vidi zarés žalostno istino: vidi na zemlji ležati mrtvo, krvavo telo, vidi na kosce zdrobljene gosli; začuden i okamenjen vstavi se narod.

A od tedaj čuje narod zmirom čuden jek, ker glas mučenika ne umre nikedar v srcu naroda! I čuje se še . . . čul se še bode dolgo dolgo, dokler bode trajala beda naroda, čul se bode tako dolgo, dok ne bodo izginile vse predsode i privilegije, kakor so izginili grbovi Daliborovi z dimom na grmadi. — I čul se bode še dolgo časa!

Telefonija i stenografija.

Stenogram nalazi se na str. 83. „priloga“.

„Telefon“, kojim je moguće glas iz jednoga mjesta na drugo, još tako oddaljeno, u isti mah pomoću elektromagnetizma prenieti, zove se najnovije iznašašće, koje svraća na sebe pozornost čitavoga naobraženoga svijeta. I to punim pravom; jerbo uslied toga iznašašća nastati će za čovječanstvo u nekom pogledu nova perioda, pošto će se djelokrug onih čovječjih organa, kojimi čuje i kojimi proizvadjja glasove, neizmjereno razširiti. Što su za oko tele- i mikroskop, to će biti odsada za uho i usta — u koliko kroz prvo čujemo, a kroz druga govorimo — telefon.

Čovjek može svoje misli i ideje drugomu bitju neposredno priobćiti pomoću govora ili glasa; posredno pako pomoću pisma, neobazirujući se u tom pogledu na mimiku i gestikulaciju, kojom se samo donekle mogu misli saobćivati. A od sada imati će na raspolaganje novo sredstvo, kojim će moći bez obzira na daljinu i bez izgube vremena svoje misli govorom priobćivati. A telefonija ima pred telegrafijom tu prednost, što se daje telefonijom na jednostavniji način i manjim brojem sredstva — pa uslied toga i brže — isto to proizvesti, što se je dosada telegrafijom obavljalo. Kod telefonije otpada naime potreba znakova za glas, t. j. kod telegrafije morali su se za pojedine glasove znakovi opredieliti, jer su se samo znakovi u daljinu prenašati mogli. A tim ojednostavljenjem je mnogo pridobljeno, navlastito za taj slučaj, ako je onaj, koji govori, neposredno telefonom spojen sa onim, kojemu govori. Ako je pako medju prvim i drugim kakva posredujuća osoba — kaošto n. pr. dandanas telegrafski činovnici posreduju medju predateljem depeše i adresatom, — to će telefonija tekar tada zadobiti pravu vrijednost, ako joj priteče u pomoć stenografija.

Ako si mislimo na mjestu sadanjih telegrafista u buduće telefoniste, to će biti zadaćom posljednjih, slušati na telefonu, te rieč po rieč bilježiti ono, što telefonist na mjestu, gdje je bila depeša predana, nariče (diktira). Tuj su sada dva slučaja moguća: ili će morati telefonist-predavatelj tako polagano govoriti, da mu primajući telefonist običnim pismom sliediti može, — a to će biti posao, koji se neće moći ništa brže vršiti, nego-li se sada telegrafijom vrši, gdje takodjer običnim pismom telegrafist znakove sa papirnoga traka prepisuje, — ili pako će morati telefonist ujedno biti i stenograf, da bude u stanju tako brzo pisati, kaošto predavatelj govori. Ako bude ovo posljednje, tada tekar će se sa telefonom čitav posao puno brže vršiti, nego-li je sada sa telegrafom moguće. Uzmemo-li i to, da mora primajući telefonist svejedno još depešu u obično pismo prepisati ili prepisati dati, ako adresat nije stenografiji vješt, to se ipak prištedi dvoje: prvo, predavajući telefonist netreba se zadržavati polaganim diktovanjem; drugo, može se

isti aparat češče i za više depeša upotrebljavati, ako je brzo s jednom gotov.

Iz toga se vidi, kako ova dva iznašašća novijega vremena medju sobom u tiesnom savezu stoje: s jedne strane pravi napredak telefonije nije moguć bez stenografije, a s druge strane širiti će se naša umjetnost baš povodom telefonije i medju one vrsti ljudi, koji imadu posla s telefonom, a koji inače nebi bili onako obćenito uz stenografiju prionuli.

Obima je dakle zajamčena velika budućnost!

A. B.

D o p i s i.

Iz Ljubljane, 12. decembra

(„Stenografski venček“). Vže v zadnjem listu se je poročalo, da se na ljubljanskej gimnaziji snuje „stenografski venček“; danes pa lahko naznamo, da se je osnoval. Početkom seveda bilo je to poduzetje jako težavno, ker je stvar tukaj čisto nova. Ravnatelj gimnazijski je tekar po večkratnej, živej prošnji dovolil napraviti „sten. venček“, v kojem se je sedaj začela učiti tudi v Ljubljani slovanska stenografija. Dijakov oglasilo se je okoli 40, izmed kojih vže zna vsak nemški stenografovati. Lep broj je to! — Uro imamo vsaki teden jedno. Delo nam gre še dosti od rok, i sme se upati, da bodemo kmalu zamujeno popravili. Poslužujemo se pri tem početju naukov i načel, koje zastopa „Jugslav. Stenograf“.

Vendar jedenkrat! poreče morda kdo izmed častitih čitateljev, vendar se je v Ljubljani ustanovil sten. venček, ondi, kder bi se bil prvi ustanoviti moral. Toda bilo je mnogo ovir i zaprek, koje nam je bilo odstraniti. Koncem lanskega šolskega leta bila se je vže izprožila ta misel v tem listu. Takoj so se počeli dijaki med sebo posvetovati, a govorili so nekoji: „Kaj hoćemo letos tako na koneu to reć snovati, prav malo bi s tem pridobili.“ I tako je vse obtičalo. A v počitnicah se je vendar marsikdo spomnil tega ter se pridno učil stenografije; to baš tudi sedaj naše delovanje i napredovanje pospešuje. „Iz malega zraste veliko“ pravi pesnik, tako tudi iz tega neznatnega začetka izido lahko dobri nasledki. Ako se bodemo naučili stenografovati po teh načelih, bodemo tudi lahko rezumeli, da se dade vstanoviti skupni pismeni jezik za Slovence, Hrvate i Srbe. Skoro bi rekel takovo združenje je pogoj, da se naša literatura pokaže svetu, da slovanski rod pokaže svojo duševno moć, — kakor pesnik pravi:

„Svetu pokažite lik domaće navade i misli!“

A. K.

Iz Maribora, 6. decembra.

(O slavjanskih stenografskih venčkah.) V dopisu iz Novega mesta dne 10. oktobra t. l. izrazuje g. dopisnik nado, da se bodo i na drugih gimnazijah „stenografski venčki“ ustanovili. Ker se je lansko leto naznanilo, da se je pri nas venček ustanovil, toraj nismo letos v novo naznanjali, da bode svoje lansko delovanje nadaljeval. Ure imamo svako nedeljo, vže od 23. septembra t. l. počemši, pod nadzorništvom g. profesora dr. J. Purgaja. Letos se uči 30 dijakov brzopisa, ki vrlo napredujejo, ker so vsi nemškemu brzopisu večši; tako da upamo do konca tega polletja nauk o brzopisu, kolikor se ga je v „Stenografu“ objavilo, dokončati. Želeti bi bilo, da se takoj v prihodnjem tečaju začne nauk o debatnem pismu tolmačiti. Za to nebi samo naš venček g. uredniku jako hvaležen bil, nego i Novomeški, pa morda tudi ostali naročniki, koji so se učili korespondenčni del slovenske stenografije *).

Po izkušnji smo spoznali, da celo tisti, ki so za predmet navdušeni, večkrat radi izostajajo; zato se je uvela globa, kojo ima vsaki plačati, ki izostane. Za ta znesek se bode potem „Stenograf“ za gimnazijsko knjižnico naročil, ker nij lahko mogoče, da bi imel „venček“ vlastno knjižnico.

Kakor g. dopisnik iz Novega mesta, tako sem i jaz tega mnenja, da nam je treba vzajemno delovati na ta način, da si dopisujemo. A ne dopisujemo si samo mi, nego pišimo tudi drugim slavjanskim stenografskim venčkom. Ukupno je takovih v Avstriji do sedaj 7: 3 češki, 1 poljski, 3 slovenski.

1. Těsnopisný věneček“ v Jičinu. Ustanovljen 4. aprila 1875. Ima letos 37 udov. Predsednik je osmošolec Vaclav Janata. — 2. V Pilznu, ustanovljen 4. julija 1868. Ima letos 40 pravih, 6 izvanrednih i 8 dopisujočih udov. Vsak ud plačuje 30 novč. mesečině; tako da ima venček vže 100 for. premoženja, ki pa zmirom narašča. Razun tega ima venček knjižnico (300 knjig), je naročen na 20 časopisov, ter izdava sam majhen časopis. Predsednik je osmošolec Vaclav Rudofsky. — 3. V Komotavi, ustanovljen 5. oktobra l. 1864. Lani je bilo 14 pravih i 6 dopisujočih udov. Predsednik osmošolec A. Gerstendörfer. — 4. „Kólko stenografów“ v Stanislavovu. Ustanovljeno 1. febr. 1877. Lani je bilo 25 pravih i 15 dopisujočih udov. Predsednik osmošolec Ladislav Axentowicz. — 5. „Prvi slovenski stenografski venček“ v Mariboru. Ustanovljen 27. februarja 1877. Ima letos 30 udov. Predsednik sedmošolec Janko Babnik. — 6. „Stenografski venček“ v Novem mestu. Ima letos 16 udov. Predsednik Janko Šašelj. — 7. „Slov. stenogr. venček“ v Ljubljani. Ima do sedaj 40 udov.

*) Kakor razvidite iz „poziva“ v tem listu, hočemo početi v 1. br. III. tečaja z „debatnim pismom.“

Da so vsi pripravniki z nami dopisovati, kažejo sledeče besede, koje mi je pisal g. Janata iz Jičina; „Vaše pismo je med nami neizrečeno veselje prouzročilo, da se Slovan Slovanu pridruži, osobito pa, da je povod temu stenografija. Hodil sem s pismom od jednega dijaka do drugega, vsi smo se veselili!“

Pišimo jim toraj mi slovenski, oni nam česki, pa tako se bomo ob jednom z bratskim jezikom upoznivali. J. B.

Glasnik.

Za sistemizovanja stenografskih mjesta kod zastupničke kuće u Beču molilo je nekoliko austr. stenografskih društva. Dosada obavljali su se ondje stenografski poslovi putem konkurencije, kao što biva i kod nekih drugih sabora, a odsada imali bi se dotični stenografi stalno namjestiti, kao državni činovnici, kao što to biva u Pešti, Berlinu, Kopenhagenu itd.

Stenografija i fonografija (neka vrst brzopisa), odnosno pristaše ovih dviju znanosti bili su dne 13. dec. pred porotnim sudištem u Beču. Fonografi g. Braut i Fr. Straas tužili su naime K. Noske-a, urednika lista „Oesterr. Blätter für Stenografie“, jer je u svom listu nazivao neko natjecanje fonografu u brzopisu „švindelnom“ i priredjenom komedijom, da se hotimice publika prevari, te kazao da nagrada nije bila stečena pomoću fonografije, nego stenografovanjem dotičnoga diktata. Razprava trajala je do 1/211 sati u noć, jer je bilo mnogo svjedoka jedne i druge stranke zaslužanih. A optuženik K. Noske bio je konačno nekrivim proglašen.

Vabilo na naročbo.

„Jugosl. Stenograf“ konča s tem brojem svoj II. tečaj, i opravništvo vabi prijazno vse dosedanje gg. naročnike, naj ostanemo listu tudi v prihodnje zvesti, ter se nadja da bodo tudi mnogi, ki dosedaj še niso bili naročeni, v naše kolo pristopili. Ako mi pozivljemo na obilo naročbo, storimo to iz dveh važnih razlogov: prvo nam je na srcu propeh naše stvari v obče, drugo napredek i pomnoževanje naše znanstvene literature posebej. Stenografija je ona naša stvar, ktero zastopamo v obče kakor znanost, a negujemo posebej kakor vejico na deblu naše literature. Da je temu tako, mogli so se vsi rodoljubi — posebno strokovnjaki — prepričati, kajti mi smo se trudili skroz celo letošnje kakor tudi lansko leto, da to priljubljeno nam znanost gojimo v smislu sastava samega i razvijamo v duhu jedinstva z ostalimi slavjanskimi plemenimi; da širimo znanje stenografije posebno med našo mladežjo, kterej bode ona osobito na korist, i od ktere se ima v prihodnosti nadjati najboljših podpornikov.

Mislimo, da bi bilo nepotrebno, opet obširneje povdarjati veliko važnost stenografije za napredek prosvete naroda i neprecenljivo njeno korist za vsakega pojedinoga naobraženega človeka; saj to se obćenito priznava, i nikdo se še nij drznil protivno tvrditi. Ako je pa to nepotrebno, mislimo da se tudi samo po sebi razume, kako potreben nam je strokoven stenografski list. Zadaća takega lista v današnjih okolnostih je zares velika: on mora upozorovati ljudi na znanost, mora

znanost učiti, mora početnike buditi i bodriti, a onim, ki vže znado, donošati zanimivosti iz stenografskega sveta, upoznavati jih z napredkom znanosti itd. — A da je v stanju tej zadači vsaj kolikor toliko zadovoljavati, treba posebno vsestranske materijalne podpore, — da o duševnej niti ne govorimo sedaj. Njemu so bili podporniki prvo kakor drugo leto v najvećem broju dijaka i srednjih i viših šol. Mnogi naš dijak mora se boriti s tolikimi nepovoljnostmi, da se skoro sami čudimo, od kod še vendar tako znaten broj naročnikov med njimi? V resnici, priznati moramo, da jih k temu spodbuja čisto domoljubje i ljubav do znanosti. I to so najplemenitije strasti, — ako jih hoćemo tako imenovati — ki si jih samo pomisliti moremo. Taka mlađež obeća mnogo!

Program, oblika i cena našega lista ostanemo nepromenjeni. Gledali i trudili se bodemo samo, da programu v vseh njegovih toćkah čim bolje zadovoljavamo. Posebno napominjemo, da bomo počeli prinašati razlaganje debatnega pisma od urednika, i ciklus člankov „stenografija i pedagogija“ od pisatelja, ki je v jednom kakor v drugem obziru strokovnjak.

Dosedanjim našim prijateljem i naročnikom polagamo na srce ne samo to, da bi nam zvesti ostali, nego jih tudi prosimo, naj po mogućnosti gledajo, da nam vsaki v svojem krogu novih naročnikov pridobi. Sicer pa ob jednom obećamo onemu, ki nam 10 abonentov nabere, 1 iztis bezplaćno povrh. Kdor izmed novih naročnikov želi imeti I. tećaj, dobi ga po nižanej ceni za 1 for. 25 novć., II. tećaj vezan za 2 for. 50 novć., — oba tećaja skupaj stojita pa samo 3 for. 50 novć.

Što gore rekosmo, mislimo, da će i Hrvati uvažiti, i to tim više, jerbo je kod njih terćen za stenografiju širji i povoljniji, na kojem ona uspjješnije no igdje pregnuti može. Hrvatska bo imade sva učilišta — od najnižih do najviših u svom materinskom jeziku, Osobito bi glasno prišaptulo naše sveučilište — da može — svakomu gimnazijskomu djaku, da si usvoji, prije no će stupiti na sveučilište, znanost stenografije. Buduć se pako — koliko nam je znano — na nijednom gimnaziju osim zagrebaćkoga nepredaje stenografija, upozorujemo mi hrvatsku omladinu na naš list, koji je tako uređen, da si može svaki pojedinac „ex privata diligentia“ znanost stenografije pribaviti.

S ugodnom nadom, da će broj boraca pod našim stiegom danimice rasti, stupamo evo treću godinu odvažno na naše poprište!

Predplata prima se za domaće u knjižari Mućnjak-Senftlebenovoj.

Administracija i redakcija.

➤ Ovomu broju pridodajemo pol tiskanoga arka (8 str.), a br. 1. imao je već 4 str. dodatka, uz to dajemo i poseban ovitak; pa na taj način mislimo, da smo nadoknadili br. 12. za II. tećaj, tako da možemo redovito u januaru s III. tećajem započeti. — Zarad pomanjkanja prostora moramo nadaljevati „imenik abonenta“ u III. tećaju.

Administracija.

Tiska C. Albrecht u Zagrebu.

Br. 11 i 12

Teč. II.

Kdo je mar.

(J. Koseski.)

e e g n z s
 'o' s,
 e e g o e z -
 e e z u e h,
 z u b l l h -
 z g v d -
 g h l v o b
 o p p i e r -
 'a?
 z p n e o
 'o s' -

k u e g n e,
 v o g p l u z,
 z e o o - g i p -
 g d o p o
 z n o g z i t o r
 e x d n v!
 e p n o g,
 z d n e w,
 'a?
 'z p n e o
 'o s' -

13 n b, d
 m g h e
 a s t y e -
 2 n o v f
 n e e f d
 p o r e ! -
 n 2 e y y,
 m w n p h -
 n ' a ?
 . y m r
 - e s -

x h l, a y,
 l a r e e o,
 e h e d l,
 l p r, e n e,
 n y r e v o e
 g e l p e -
 d n y r e h
 o f l e n e p r,
 n ' a ?
 l a m r
 - e s -

n o l e p e y
 w m g y,
 p e b p d p e -
 e 2 o e o y,
 g e o n d ? y,
 h o d 2 b e -
 n d ' i g
 n p a n y e r,
 n ' a ?
 . y m r
 - e s -

p d p e e,
 . p e r e r e r,
 y n y v o d -
 e h e y o e
 y n l (f o r t) d e,
 n y n i n v !"
 e r e v o e l,
 n e h e n d v -
 n ' a ?
 . y m r
 - e s -

'p' g
 k p u b
 k p u b 7 -
 a b ' 2 p a 5,
 r g o p
 g e m b d.
 l p b l u g r,
 e p a o r y,
 n ' 2 ?
 p r e b b
 L u o s -

Telefonija i stenografija.

"k" no 3 a i a d o n e g l e n , b o d i t e t p a
 p g o n g u f f n e l n d r o p t o n y d - 1 n o p ,
 i d u f f n o - j e n n e e y w e y o a n p p
 b o a n e l - n o n y a o n n a n y - p o s r h
 - o n n 1 7 a e p i b - i n g l e . n e
 3 - 4 -
 l e c o , t e i t m a n i t o x a o , m a i t e ,
 n d y l u e r , p p n o s e n n - o o - , e e d -
 n n a n e a b n - l u n w , i o x e c o 3 m

by 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

... ..

... ..

...

Dalibor.

(lon. 110° E.)

2

Handwritten text, likely a list of names or locations, starting with "Handwritten text" and "Handwritten text".

Handwritten text, possibly a list of names or locations, starting with "Handwritten text" and "Handwritten text".

Handwritten text, possibly a list of names or locations, starting with "Handwritten text" and "Handwritten text".

Handwritten text, possibly a list of names or locations, starting with "Handwritten text" and "Handwritten text".

Handwritten text, possibly a list of names or locations, starting with "Handwritten text" and "Handwritten text".

Handwritten text, possibly a list of names or locations, starting with "Handwritten text" and "Handwritten text".

Handwritten text, possibly a list of names or locations, starting with "Handwritten text" and "Handwritten text".

Handwritten text, possibly a list of names or locations, starting with "Handwritten text" and "Handwritten text".

Handwritten text, possibly a list of names or locations, starting with "Handwritten text" and "Handwritten text".

no m d v a s d i n s e d i f i d
 e y p p i g a n t a n s p e e r o a d
 m i g o y e a l r e p u e , a p s e l o
 d u n o b e h e l y - e p i p t i n o r ' e a
 n t e l t o ~ p o a t e t e d , ~ p o p n a l t e
 n n e t p o p a n o p a r s u l a n i e
 e g e p o p i n g p o s t a d e , e s t
 l i n g p e i n t e d . c o s b e t

m e n v a t o y n n y , y p o p t p
 o l o p - o n u n s p p . e a n n
 n o r e - o o i t e n d e y d e n i t e
 o n p

. . . h p n v o i g u e e o r - o r g
 p r o n y p , o e n o c i n p , . n j e a r o
 y p p m o n t n e y e s p n e
 e i p p e r .

y p n p g m x o o b . . . a c e r
 l i t p t p r , t e n d o r e h i .

o v l a n e e p s , e p o p t o , e n
 p o y e . v y h , e n o b d e n s o . p l a n n
 p o e l . . . e l e e l a r . a c h n p l i
 d e l . l o g , l o e s e s , e r e v e l l o t
 r e s , e r e s e e o l t h o n o r n e o e n
 n e - l o e y o b . u - l

Sala i zabava.

wj m - m w u d 2° . Re p s v . . .
 p d y - z o e y n b t o e 35 p , i ' e e p e b m - m
 e l' - w s b , e r , f y - v y d 358 w - m r r
 w r g e s o r - 1° w , ' y e r ' e y d e r -
 k o w - e y o o w r y ' d m r w r k o r ,
 e o e , w s v n d , e i z e y s r w o e r y , . o
 s r r o y v r ' l k e o s r r e d e p w e r - b
 p m o r , e o l u e - e e ' s o e i r w o w ' d e m
 z b u ? o w , d e o n m m - e p e n o 2" p u l l o
 e l : ! x ' , e p
 e y m e ? w o s b r q m b b s o , z o o
 n e y r : 1 e w r s p p s , 7 o g ? : o w a b f
 w r t h , w r s t g h , 1 e w a o , e r l - e r h ,
 w r m g s t , w r m . . . . u e p - 1° : l - w l e
 - n d o r , e r 1 e w r l ' e . w l - - l l l :
 e o , e b . e r s e d . p ° w a l e p , w a p e ° o ,
 . 1° = o° , e r = o -

u e w l - w p ' d e g w a r a - m : v l b
 w r s t - w o g , l i n i 1° - w : l' e p y w r r
 l r d l' - u y 651 w p - z e r o e e o z e w r -